

Н. С. ПРИХОДЬКО

Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: prychodko.natalia@vnu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-9184-4617>

АВТОРСЬКА ПУНКТУАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГРАФІКИ ТЕКСТУ

У статті окреслено поняття графіки тексту, місце розділових знаків у графічній системі тексту, зокрема поетичного; проаналізовано думки різних науковців щодо визначення терміна «авторська пунктуація»; окреслено системно-структурні властивості певних розділових знаків; акцентовано увагу на найважливішій функції пунктуаційних прийомів — експресивній; зазначено групи експресивно-стилістичних прийомів, які використовують, щоб здійснити емоційний вплив на слухача або читача (конструктивні, емотивні, комбіновані, контаміновані). Встановлено, що багатофункційність авторської пунктуації полягає у посиленні естетичного навантаження розділових знаків і розширенні меж їх використання. Нерегламентоване використання знаків пунктуації зумовлене історичними змінами і дією смислового принципу щодо розташування розділових знаків. Авторську пунктуацію можемо тлумачити як: заміну одних нормативно вмотивованих знаків на інші, нерегламентовані; текст, де не передбачено ніяких знаків; надмірне використання розділових знаків або лише якогось одного з них і відсутність у тексті будь-яких знаків. У статті окреслено основні функції авторської пунктуації: емотивну, емфатичну, логічну, оцінну, смислову, розділову. Встановлено, що на формування авторської пунктуації впливають: індивідуальний стиль, залежність від функційного стилю, від жанру, від традицій та норм певної історичної епохи. Авторська пунктуація, на нашу думку, — це явище міжстильове, бо властива текстам різних функційних стилів. Диференціюємо авторську пунктуацію в широкому (будь-яка свідомо, нерегламентована й не закріплена правописними нормами пунктуація в різних типах текстів) і вузькому (позначення всіх знаків, які стоять у рукописі; відмінне від нормативного вживання розділових знаків; індивідуально виражені знаки) розумінні.

Ключові слова: графіка, графічні засоби, пунктуація, авторська пунктуація, нерегламентована пунктуація.

У сучасних поетичних текстах надзвичайно важливу роль відіграє графічна організація, яка являє собою сукупність способів зовнішньої організації тексту. Графічні засоби пов'язані з граматичними, лексичними, пунктуаційними, фонетичними засобами мови.

На думку Н. С. Рєви, «поняття графіка включає в себе сукупність всіх знаків, що використовує ця система писемності: графеми, знаки пунктуації, наголосу, шрифтові виділення, використання різноманітного кегля, великих

літер, підкреслювання, використання пропусків (інтервалів), композиційна побудова тексту» [Рева : 88].

Автор через графічні засоби передає різну функційно-стилістичну інформацію, характеризує емоційний стан мовця (невпевненість, невдоволення, радість, здивування, розчарування), виражає своє ставлення до написаного [Волощук : 84]. Тому надзвичайно важливо вміти декодувати прихований автором зміст тексту. Часто в цьому допомагають розділові знаки.

Зокрема, В. В. Щербицька зауважує, що «особливо важливе місце у низці графічних стилістичних засобів займає пунктуація, оскільки поряд з функцією членування речення на складові синтаксичні частини, членуванням тексту на речення й зазначенням загальної характеристики речення (питання, вигук, твердження) пунктуація вказує на багато елементів, важливих в емоційно-експресивному відношенні, наприклад, емоційні паузи, іронію, і багато чого іншого» [Щербицька : 102].

У поетичних текстах важливе місце належить авторським знакам. Термін «авторська пунктуація» виник порівняно недавно (орієнтовно в 70–80-ті рр. ХХ ст.), хоча саме явище як писемна практика української мови існувало давно. Невмотивованість, невідповідність певного пунктуаційного знака реальним нормам певного хронологічного періоду в індивідуальній практиці мовця було кваліфіковано як авторську пунктуацію.

Мовознавці найчастіше використовують термін *авторська пунктуація* (Л. М. Кольцова, Н. П. Плющ, Д. Е. Розенталь), хоча зафіксовано й інші назви — *нерегламентована пунктуація* (О. В. Брусніцина, О. О. Захарова, Л. М. Кольцова), *авторські знаки* (А. П. Загнітко, І. П. Сафронова, К. Ф. Шульжук), *оказіональні знаки* (Л. М. Кольцова).

Уся пунктуаційна система первинно постає як авторська пунктуація. Неусталеність терміна *авторська пунктуація* зумовлює його неоднозначність і різнорідність тлумачення в сучасних лінгвістичних дослідженнях. Наукове вивчення, осмислення цього лінгвістичного явища, а отже, і самого терміна, що його репрезентує, припадає на другу половину ХХ ст., хоча перші часткові спроби вже фіксовані 1937 р. (І. О. Фігуровський).

Зокрема, Б. Ю. Шавлукова стверджує, що авторські розділові знаки не підлягають нормативним правилам, цілком залежать від волі автора, відтворюють індивідуальні відчуття їхньої необхідності [Шавлукова : 9].

Термін *авторська пунктуація* найчастіше кваліфікують як свідоме нехтування пунктуаційними нормами з метою семантико-стилістичного увиразнення певного текстового чи фразового елемента. У друкованих і рукописних текстах пунктуаційні правила часто бувають порушені, однак у таких випадках це виправдано стилем, жанром і контекстом твору [Розенталь].

О. Н. Синявський, класифікуючи пунктуаційні знаки, виокремлював групи можливої пунктуації (суб'єктивна пунктуація, в певних межах) та неможливої пунктуації [Синявський : 350].

Термін *авторська пунктуація* також визначають як особливості пунктуаційного оформлення текстів, що мають індивідуальний характер, притаманний певному письменникові, які не суперечать чинним у певний період пунктуаційним нормам (хоча це явище, як свідчать принагідні спостереження, не обмежене лише цією функційною сферою).

Н. С. Валгіна у поняття авторської пунктуації вкладає два смисли: позначення всіх знаків, які стоять у рукописі, тобто поставлені рукою автора, та нерегламентована, не закріплена правилами пунктуація [Валгіна : 188].

Умовно кажучи, на переконання дослідниці, авторська пунктуація — це рукописна та писемна індивідуальна пунктуаційна практика.

Усі наявні визначення об'єднує правомірно найважливіша диференційна ознака цього явища: авторська пунктуація завжди пов'язана з індивідуальною особливістю мовотворчості, з психологічним типом автора. Така пунктуація відображає уподобання, досвід, схильність до експресії автора, цілком залежить від його волі, вимагає індивідуального підходу до декодування творчого доробку.

Н. С. Валгіна вважає, що нерегламентована сучасними правилами пунктуація може бути викликана історичними змінами (пунктуаційна система розвивається разом з мовою); дією смислового принципу в розташуванні розділових знаків (різне осмислення тексту зумовлює варіативність пунктуаційного оформлення); здатністю сучасної пунктуації передавати нюанси розмовної мови, а також бути стилістично вагомою (власне авторськими можна назвати знаки, які виконують стилістичні функції, вони цілком пов'язані з особистістю автора) [Валгіна : 186–187].

З. Яскула зауважує, що в сучасній польській поезії використання певного одного розділового знака насамперед впливає на ритмічну організацію тексту. Найчастіше розділові знаки відсутні у вільних конструкціях, деякі поети намагаються поєднувати у своїх текстах традиційні і нові засоби інтерпункції [Jaskuła : 71].

У літературознавчій енциклопедії явище нерегламентованої пунктуації кваліфіковано як «аграматизм — порушення мовних норм, що виявляється у неправильному використанні граматичних форм чи розділових знаків» [Літературознавча... : 33], він «може бути виправданий специфікою поетичного мовлення, що вимагає відмінної неусталеної пунктуації» [там само]. Першим від використання розділових знаків, як стверджують дослідники, відмовився Г. Аполлінер (1912 р.), вважаючи їх зайвими, бо «достеменно пунктуація — ритм і пауза вірша» [там само].

Авторська пунктуація, за справедливим твердженням Л. М. Кольцової, виправдана тільки тоді, коли вона ґрунтується на потенційних можливостях мовної системи, є засобом адекватного відтворення комунікативного смислу, становить сукупність ієрархічно організованих позицій, маркованих або немаркованих розділовими знаками чи іншими пунктуаційними засобами, які повинні забезпечити єдність тексту і його частин, текстові зв'язки семантичних одиниць одного мовного рівня, а також міжрівневі зв'язки [Кольцова : 16].

Узагальнивши погляди лінгвістів, авторську пунктуацію можемо тлумачити як: 1) заміну одних нормативно вмотивованих знаків на інші, нерегламентовані («Ти Везельвул. По душу теж приходив. /А я не віддала її — й жива» — Л. Костенко); 2) текст, де не передбачено жодних знаків («Ось-ось вже твоє весілля. /Ось-ось — і ти вже чужий» — М. Ткачівська); 3) відсутність будь-яких традиційних знаків («<...> щодня купує пляшку джин-тоніка і не спробувавши його на смак виливає а потім заглядає у порожню пляшку маючи надію що хоча б в одній знайде Джина щоб виконував її бажання їй не подобаються шпалери у власній кімнаті і багато що дратує» — О. Ляснюк); 4) надмірне вживання пунктуаційних знаків або одного з них («минуле — майбутнє — живі і знищені — / правда — поезія — атомний дощ. / Дракон — Атлант — телефон — калина — / віра — вірус — мільярди — нулі...» (Л. Костенко), «Осінь — зима — весна — літо / І вона — все інша — вона / Все далі — за нею — летіти / І весна — зимою

— весна» (М. Семенко), «: здрастуй! здрастуй! — сиплеться з очей. / Тисячі очей... / Раптом тиша: хтось говорить. / : слава! — з тисячі грудей» (П. Тичина), «стіл. мовчанка. дихання. військо. долоня. пам'ять. пройтися. / трішки. втома» — П. Коробчук).

Серед найвиразніших функцій авторської пунктуації виокремлюємо активізацію уваги й образного мислення читача за посередництвом текстів, які не мають жодних розділових знаків, наприклад: «я бачив твої падолисти / ту ніч що тебе огорне / там де високі під'їзди / мов застуджені горла» (С. Жадан). Так автор робить читача співучасником творчого процесу, дає можливість кожному розставити власні акценти у тексті.

На думку Д. О. Суховей, відсутність розділових знаків у футуристів була пов'язана з виробленням принципів неузгодженого тексту, тобто тексту поза традиційним синтаксисом, оскільки автори вважали, що синтаксично врегульований текст самодостатній, навіть якщо неоднозначний у тлумаченні [Суховей]: «Я хочу кожний день / все слів нових / Нових нових пісень / ідей нових / Я хочу кожний час новожиття / Горить палат в екстазі / почуття» (М. Семенко).

Мовознавці, які досліджували індивідуальні практики, стверджують, що існує певна авторська спеціалізація у використанні пунктуаційних знаків з розширенням їх узвичаєного семантичного спектра. Підтримуємо думку І. П. Сафронової, котра вважає, що багатофункційність авторської пунктуації виявляється не в порушенні пунктуаційних норм, не в нехтуванні традиційних значень знаків, а в посиленні їхнього естетичного навантаження, у розширенні меж їхнього використання. Слід зазначити, що серед письменників існують також певні авторські уподобання щодо використання деяких пунктуаційних знаків, наприклад, у поетичних текстах Марини Цветаєвої — тире (його використовують замість інших розділових знаків, щоб відтворити особливий зміст тексту, звернути увагу читача на його емоційне навантаження, на важливість викладеної інформації) [Сафронова : 15].

У художній прозі та публіцистиці найвиразніша функція пунктуаційних прийомів — експресивна. Її основа — використання розділових знаків у незакріпленій правилами позиції. Усі експресивні пунктуаційні прийоми О. В. Дзякович структурує на дві групи.

До першої належать прийоми, які окреслюють системно-структурні властивості певних розділових знаків, експресивний ефект яких ґрунтується на опозиції знаків кінця речення і знаків середини речення; у межах цієї групи вирізняють такі прийоми, як:

- *парцеляція* (текст одного речення ділиться на декілька відрізків, кожний з яких стає реченням з кінцевим знаком — крапкою);
- *експресивне розчленування питальних та окличних речень з однорідними членами за допомогою знаків оклику і питання* (структурно цілісне речення розбите на кілька речень знаками оклику і питання);
- *антипарцеляція* (текст одного абзацу графічно відтворений одним реченням, частини якого розділені крапкою з комою).

Одночасне використання парцеляції, експресивних питальних і окличних речень фіксуємо у поетичному тексті О. Олеся:

*Воля! Воля! Сниться, може?
Друже! Брате! Говори!
Що? Народ? Солдати? Боже!*

*Бій... Червоні прапори!...
З тюрем в'язнів випускають?!
Прилучаються міста!...
Далі, далі! Хай співають
Золоті твої уста.
Марсельєзу! Швидше б ранок!
Чом так тихо на селі?!
На дзвінницю! Вже світанок!
Люди! Воля на землі!*

Другу групу, на думку вченої, становлять прийоми, здатні різними способами відтворювати чужу мову в художній прозі та публіцистиці, експресивний ефект отримуємо за рахунок трансформації нормативної позиції всього пунктуаційно-орфографічного комплексу «контекст із прямою мовою» [Дзякович : 8–9].

Л. О. Будниченко слушно зауважує, що експресивно-стилістичні прийоми в публіцистичному тексті трансформують логічно суху й чітку інформацію, щоб посилити вплив на читача, їх використовують, коли авторові потрібно викликати певну емоцію, зацікавити читача (слухача). Дослідниця виокремлює чотири групи експресивно-стилістичних прийомів:

- конструктивні (парцеляція, дубітація);
- емотивні (поєднання однакових і різних розділових знаків — !!!, !.., ?..);
- комбіновані (поєднання та взаємодія емотивних розділових знаків зі структурно-логічними, унаслідок чого створюється явище метатексту);
- контаміновані (пунктуаційно-сполучникова взаємодія) [Будниченко : 41].

На думку Н. В. Гуїванюк, з індивідуальним стилем автора найтісніше пов'язаний смисловий принцип пунктуації. На вибір знака впливає лексичне наповнення висловлення, авторське осмислення тексту, контекст, а також особливості побудови його смислової структури. Однак авторська пунктуаційна система не довільна, «вона може бути передбаченою, оскільки складаються певні синтаксичні передумови для появи того чи того розділового знака, і тут право — за вибором автора» [Гуїванюк : 490].

Комунікативна функція розділового знака виявляється двояко: відбувається заміна нормативного знака іншим, непередбаченим правилами («А була ж ти — як буря із громом! / А була ж ти — як ніч на Купала...» — П. Тичина), або одночасно використовують два знаки, які розподіляють між собою комунікативну і конструктивну функції («Йдеш на мене — для щастя чи згуби? — / хоч із піни, але густа...» — В. Лучук).

Комунікативний характер розділових знаків найкраще виражено в тих позиціях, де правилами не передбачено жодного знака. Використання тих самих пунктограм у подібних комунікативних ситуаціях у творах різних авторів, усупереч пунктуаційним нормам, свідчить про намагання максимально підлаштувати пунктуацію комунікативній меті, наприклад: «Є вищий смисл у розпачі й печалі — / Щоб цінував любов, яка прийде» (В. Іващенко); «Віддих генія схопити у свої груди — / Щоб нам легше було жити» (Д. Рихтицька).

На думку Л. М. Ткаченко, авторська пунктуація передає особливості пунктуаційно-графічного оформлення тексту, що мають індивідуальний характер, притаманні різним авторам (система знаків, які він використовує, зокрема якийсь один, розширення функцій цього знака) і не суперечать чинним у певний період правилам. Ця пунктуація виправдана стилем, жанром,

а також контекстом твору. Серед основних функцій авторської пунктуації дослідниця виокремлює:

- *емотивну* (маркер емоційного стану — знак оклику, знак питання, тире, дужки);
- *емфатичну* (маркер особливої комунікативної вагомості — крапка, кома, три крапки, двокрапка);
- *логічну* (маркер смислових одиниць одного порядку і різнопорядкових — тире, двокрапка, крапка з комою);
- *оцінну* (маркер суб'єктивної оцінки персонажів — три крапки, дужки, знак оклику);
- *сміслову* (маркер прогресивного смислового розгортання — крапка з комою, двокрапка);
- *розділову* (тире, крапка з комою, кома) [Ткаченко : 9–12].

Найтипівіші відношення між мовними елементами в єдиному, цілісному просторі репрезентовані наявними в розпорядженні адресанта пунктуаційними засобами, які за формальним вираженням поділяють на п'ять груп: *парні* (складаються з двох різних елементів, тобто знаки, що утворюють речення); *подвійні* (утворені з двох однакових елементів: дві коми, два тире, дужки, лапки); *комплексні* (представлені з двох і більше елементів, але виконують одну спільну функцію: абзац, тире і кома як один знак, знаки, які оформлюють конструкції з однорідними членами при узагальнювальних словах); *комбіновані* (поєднання різнофункційних знаків у деяких зміщених пунктуаційних позиціях); *дифузні* (своєрідні накладання: смислові виділення, велика літера) [Кольцова : 25–26].

А. П. Загнітко зауважує, що до однієї з особливостей сучасного поетичного синтаксису належить внутрішньодеструктивна та міжреченнева компонентарність (адже майже кожен автор пише одну чи більше поезій загалом без розділових знаків, порушуючи логіку і специфіку внутрішньореченневих та міжреченневих зв'язків, або при вживанні традиційних розділових знаків (кома, тире, крапка тощо) застосовує власні правописні норми щодо вживання великої літери і запроваджує власний принцип актуального членування речення) [Загнітко 2001 : 505–506]. У такій поезії відсутня фіксація або початку, або кінця речення, розділові знаки заважають зрозуміти зміст твору, читач сам може виділити у смислового та інтонаційному плані певний компонент строфи.

«Загальне пунктуаційне оформлення сучасних текстів, — на думку Н. В. Гуйванюк, — збагатилося кількістю розділових знаків також під дією загальномовної тенденції до підвищеної експресивності, що спричинила зміни в ритмомелодиці, а по-друге, — тенденції до стислості, лаконічності, динамічності фрази у поєднанні із збільшенням інформаційного навантаження висловлень» [Гуйванюк : 480–481].

Підтримуємо думку Л. М. Кольцової і виокремлюємо такі найпоширеніші загальні функції, як:

- *реляційно-референтна* (поєднання елементів усередині висловлення, висловлень у частини тексту). Цю функцію виконують здебільшого крапка + велика буква; кома; крапка з комою; абзац: «Люблю. Лелію. Обів'ю / її — прозоро-мармурову, / свою весну таку вирову / в жагучі вінця переллю — / весну свою» (В. Чумак);
- *екскламаційна* (орієнтує текст на вимову, основний знак — знак оклику): «Ах, скільки струн в душі дзвенить! / Ах, скільки срібних мрій літає! / В

які слова людські їх влити?! / Ні, слів людських для мене їх немає... / Вони ж так прагнуть в слові жити...» (О. Олесь).

Також виділяємо спеціально-авторські функції, а саме:

– *інтегрувальну*, включення в текст «чужого» (інтегрувальний знак — лапки): «Ми вирвали дві квітки на спомин та й подались швидше до парохода, геть з тієї кріпості, бо страшно нам там зробилося, пуста така, “ще, борони боже, й головою наложити можна”, ніхто й душі не прийме» (Леся Українка);

– *компресійно-компенсувальну* (в основному цю функцію виконують двокрапка і три крапки): «Пекучий день... лісів солодка млява... / смага стежок... сонливиці левад...» (Л. Костенко);

– *контрастивно-ототожнювальну* (універсальні знаки для виконання цієї функції — тире і комплексний знак — кома і тире): «Задивлялася білим лебедем, / Дивом-казкою / За віконечком, — / Сива ластівко, / Сиве сонечко» (Б. Олійник);

– *апplikативну* (або доповнювальну функцію розділових знаків — додаткова інформація накладається на основну, цю функцію виконують подвійні знаки): «З кохання плакав я, ридав. / (Над бором хмари муром!) / Той плач між нею, мною став — / (Мармуровим муром...)» (П. Тичина);

– *диференціювальну*, або *дистрибутивну* функцію (підкреслення, шрифтове виділення, які забезпечують диференціацію семантичного навантаження), напр.:

Скок ЕКСЦЕНТРИКИ
СКОК
Перекувирк
Все-таки
Геть трико
НОГИ ВИЩЕ ГОЛОВИ
ВСЯКІ секи тюкань
Карком втру (М. Бажан).

Серед чинників, що впливають на формування авторської пунктуації, можна виділити: 1) індивідуальний стиль; 2) залежність від функціонального стилю; 3) залежність від жанру; 4) традиції та норми певної історичної епохи.

Отже, авторська пунктуація, на нашу думку, — явище міжстильове, оскільки вона властива текстам різних функційних стилів. Найбільша різноманітність використання авторських знаків, безсумнівно, співвіднесена з індивідуально-стильовими рисами формування семантики поетичного тексту.

ЛІТЕРАТУРА

- Брусницина Е. В. Нерегламентированная пунктуация в аспекте актуальных синтаксических процессов. *Вестн. Челяб. гос. ун-та. Филология. Искусствоведение*. 2010. № 4 (185). Вып. 40. С. 38–42.
- Будниченко Л. А. Экспрессивная пунктуация в публицистическом тексте (на материале языка газет) : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. Санкт-Петербург, 2004. 44 с.
- Валгина Н. С. Актуальные проблемы современной русской пунктуации : учеб. пособие. Москва : Высш. шк., 2004. 259 с.
- Волощук І. І. Графічні способи маркування іронії (на матеріалі англосовітної художньої прози). *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки*. 2012. Кн. 1.

- С. 84–87.
- Гуйванюк Н. В. Слово — Речення — Текст : вибр. пр. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2009. 664 с.
- Дзякович Е. В. Стилистический аспект современной пунктуации. Экспрессивные пунктуационные приемы : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Москва, 1994. 20 с.
- Загнітко А. П. Постмодерністський поетичний синтаксис: типологічні вияви інновацій. *Граматика слова і граматика мови* : зб. наук. пр., присвяч. ювілею д-ра І. Р. Вихованця. Донецьк, 2005. С. 129–151.
- Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис : монографія. Донецьк : ДонДУ, 2001. 662 с.
- Захарова Е. О. Нерегламентированная пунктуация как признак рекламного текста : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Томск, 2010. 24 с.
- Кольцова Л. М. Художественный текст через призму авторской пунктуации : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. Воронеж, 2007. 48 с.
- Літературознавча енциклопедія : у 2 т. /авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : Академія, 2007. Т. 1. 608 с.
- Плющ Н. П. «Авторська» пунктуація в системі графічних засобів відображення на письмі невербальних компонентів комунікації. *Українське мовознавство* : зб. наук. пр. Київ, 2004. Вип. 29/30. С. 35–40.
- Рева Н. С. Засоби графічного оформлення тексту. *Наукові записки. Серія «Філологічні науки»*. Кіровоград : РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2010. Вип. 89 (5). С. 88–92.
- Розенталь Д. Э. Авторская пунктуация. *Справочник по русскому языку. Пунктуация*. URL: <http://old-rozental.ru/punctuatio.php?sid=197#pp197> (дата звернення: 10.02.2021).
- Сафронова И. П. Эстетические функции пунктуации в поэзии Марины Цветаевой (на материале циклов «Стихи к Блоку» и «Стихи к Пушкину») : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Ижевск, 2004. 23 с.
- Синявський О. Н. Норми української літературної мови. Львів : Укр. вид-во, 1941. 363 с.
- Суховой Д. А. Графика современной русской поэзии. URL: <http://levin.rinet.ru/FRIENDS/SUHOVEI/disser/index.html> (дата звернення: 12.03.2021).
- Ткаченко Л. Н. Пунктуационно-графическая организация современного французского нарративного текста (на материале текстов Ф. Бегбедера) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Воронеж, 2013. 19 с.
- Шавлукова Б. Ю. Знаковые качества пунктуации в текстах художественного и научных регистров («авторская» пунктуация) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Махачкала, 2008. 26 с.
- Щербицька В. В. Особливості графічної стилістики в сучасних автобіографічних англомовних творах. *Наук. зап. Бердян. держ. пед. ун-ту*. 2014. Вип. 4. С. 101–108.
- Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник. Київ : Академія, 2004. 408 с.
- Jaskuła Z. Interpunkcja we współczesnej poezji polskiej. *Roczniki humanistyczne*. 1982. T. 30. Zesz. 1. S. 69–99.

REFERENCES

- Brusnicina E. V. (2010). Nereglamentirovannaya punktuaciya v aspekte aktual'nyh sintaksicheskikh processov. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya. Iskuststvovedenie*, 4 (185). Iss. 40, 38–42. [In Russian].
- Budnichenko L. A. (2004). Ekspressivnaya punktuaciya v publicisticheskom tekste (na materiale yazyka gazet). Abstract of D. of Sc. diss. Saint Petersburg. [In Russian].

- Dzyakovich E. V. (1994). Stilisticheskij aspekt sovremennoj punktuacii. Ekspressivnye punktuacionnye priemy. Abstract of Cand of Sc. diss. Moscow. [In Russian].
- Huivaniuk N. V. (2009). Slovo — Rechennia — Tekst: vybrani pratsi. Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet. [In Ukrainian].
- Jaskuła Z. (1982). Interpunkcja we współczesnej poezji polskiej. *Roczniki humanistyczne*. Vol. 30 (1), 69–99.
- Kol'cova L. M. (2007). Hudozhestvennyj tekst cherez prizmu avtorskoj punktuacii. Abstract of D. of Sc. diss. Voronezh. [In Russian].
- Literaturoznavcha entsyklopediia: in 2 vols. (2007). Yu. I. Kovaliv (Ed.). Kyiv: Akademia. Vol. 1. [In Ukrainian].
- Plushch N. P. (2004). «Avtorska» punktuatsiia v systemi hrafichnykh zasobiv vidobrazhennia na pysmi neverbalnykh komponentiv komunikatsii. *Ukrainske movoznavstvo: zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv. Iss. 29/30, 35–40. [In Ukrainian].
- Reva N. (2010). Zasoby hrafichnoho oformlennia tekstu. *Naukovi zapysky. Seriia: Filolohichni nauky*. Kirovohrad: RVV KDPU imeni Volodymyra Vynnychenka. Iss. 89 (5), 88–92. [In Ukrainian].
- Rozental' D. E. Avtorskaya punktuaciya. Spravochnik po russkomu yazyku. Punktuaciya. URL: <http://old-rozental.ru/punctuatio.php?sid=197#pp197>. (last accessed: 10.02.2021). [In Russian].
- Safronova I. P. (2004). Esteticheskie funkicii punktuacii v poezzii Mariny Cvetaevoj (na materiale ciklov «Stihi k Bloku» i «Stihi k Pushkinu Abstract of Cand of Sc. diss. Izhevsk. [In Russian].
- Shavlukova B. Yu. (2008). Znakovye kachestva punktuacii v tekstah hudozhestvennogo i nauchnyh registrov («avtorskaya» punktuaciya). Abstract of Cand of Sc. diss. Mahachkala. [In Russian]. [In Russian].
- Shcherbytska V. (2014). Osoblyvosti hrafichnoi stylistyky v suchasnykh avtobiohrafichnykh anhlomovnykh tvorakh. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Iss. IV, 101–108. [In Ukrainian].
- Shulzhuk K. F. (2004). Syntaksys ukrainskoi movy: pidruchnyk. Kyiv: Akademia. [In Ukrainian].
- Suhovej D. A. Grafika sovremennoj russkoj poezii. URL: <http://levin.rinet.ru/FRIENDS/SUHOVEI/disser/index.html> (last accessed: 12.03.2021). [In Russian].
- Syniavskiy O. N. (1941). Normy ukrainskoi literaturnoi movy. Lviv: Ukrainske vydavnytstvo. [In Ukrainian].
- Tkachenko L. N. (2013). Punktuacionno-graficheskaya organizaciya sovremennoho francuzskogo narrativnogo teksta (na materiale tekstov F. Begbedera). Abstract of Cand of Sc. diss. Voronezh. [In Russian].
- Valgina N. S. (2004). Aktual'nye problemy sovremennoj russkoj punktuacii: uchebnoe posobie. Moscow: Vysshaya shkola. [In Russian].
- Voloshchuk I. I. (2012). Hrafichni sposoby markuvannia ironii (na materiali anhlomovnoi khudozhnoi prozy). *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Filolohichni nauky*. Vol. 1, 84–87. [In Ukrainian].
- Zaharova E. O. (2010). Nereglamentirovannaja punktuaciya kak priznak reklamnogo teksta. Abstract of Cand of Sc. diss. Tomsk. [In Russian].
- Zahnitko A. P. (2005). Postmodernistskyi poetychnyi syntaksys: typolohichni vyiavy innovatsii. *Hramatyka slova i hramatyka movy: zbirnyk naukovykh prats, prysviachenykh yuvileiu d-ra I. R. Vykhovantsia*. Donetsk, 129–151. [In Ukrainian].
- Zahnitko A. P. (2001). Teoretychna hramatyka ukrainskoi movy. Syntaksys: monohrafiya. Donetsk: DonDU. [In Ukrainian].

N. S. PRYKHODKO

Lesya Ukrainka Volyn National University

Lutsk, Ukraine

E-mail: prychodko.natalia@vnu.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-9184-4617>

AUTHOR'S INDIVIDUAL PUNCTUATION AS AN ELEMENT OF TEXT GRAPHICS

The article sheds light on the concept of text graphics and the importance of punctuation in the graphic system of the text, in particular, poetic text. The author elucidates various scholars' approaches to the definition of the term *author's individual punctuation*, with a focus on the system-structural features of some punctuation marks and the most important functions of punctuation as a stylistic device. The article analyzes the expressive and stylistic means used to produce the greatest emotional influence on the listener or reader and classifies them into constructive, emotive, combined, and contaminated groups. The multi-functionality of the author's punctuation embraces strengthening the aesthetic loading of punctuation marks and expanding the boundaries of their use. The unregulated use of punctuation mark is determined by historical changes and the semantic principles concerning the location of punctuation marks. Author's punctuation can be interpreted as a substitution of some normatively motivated signs/marks with the unregulated ones; as a text devoid of any marks; as an excessive use of either some particular punctuation marks or only one of them and, on the contrary, their complete absence in the text. The article outlines the main functions of the author's punctuation: emotional, emphatic, logical, evaluative, semantic, dividing. The individual style, dependence on the functional style, genre, traditions, and norms of a definite historical epoch are the factors that influence the author's individual punctuation system formation. The author's punctuation is an inter-style phenomenon because it is inherent in texts of different functional styles. The research findings argue that the author's individual punctuation system should be interpreted in a broad sense as any conscious, deliberate choice of the unregulated punctuation mark, not fixed in the spelling rules, and in a narrow understanding — all the punctuation marks in the author's manuscript, which are different from the normative use.

Keywords: graphics, graphic means, punctuation, author's individual punctuation, unregulated punctuation.

Дата надходження до редакції — 28.05.2021

Дата затвердження редакцією — 08.07.2021